

Altres disposicions

Decret de publicació del programa de l'assignatura d'història del batxillerat general de l'Escola Andorrana

Exposició de motius

Vist l'article 17 de la Llei qualificada d'educació, de 3-9-93, en el qual s'estableix que els principis rectors del sistema educatiu andorrà i les seves modalitats, els nivells, els cicles, els cursos i les opcions establerts per la Llei es desenvoluparan amb un reglament que en determinarà els programes;

Vist l'apartat 2 de l'article 9 de la Llei qualificada esmentada, en el qual es reconeix que els alumnes tenen dret que el seu rendiment escolar sigui valorat amb criteris objectius;

Vist l'article 11 de la Llei esmentada, en el qual es reconeix el dret de llibertat de càtedra dels docents, sempre que s'exerceixi des del respecte a la Constitució i amb una finalitat educativa;

Vist l'article 4 de la Llei 17/2018, del 26 de juliol, d'ordenament del sistema educatiu andorrà, en el qual s'especifica que correspon al Govern desenvolupar, aprovar i publicar els referents curriculars de les àrees d'aprenentatge o assignatures dels ensenyaments;

Vist l'article 6 de la Llei esmentada, en el qual es defineix programa com el conjunt d'elements curriculars que han de ser objecte d'ensenyament, aprenentatge i avaluació en un nivell educatiu o un diploma determinat;

Vist el Decret del 27-02-2019 d'ordenament del nivell de batxillerat general del Sistema Educatiu Andorrà;

Vist l'article 19 del Decret esmentat, en el qual es determina que els programes de les assignatures i de les competències transversals es publiquen mitjançant el decret corresponent;

Atès que el Pla estratègic de renovació i millora del sistema educatiu andorrà ha comportat una revisió del model de programa per adoptar un enfocament per competències, determinar les competències específiques i actualitzar els sabers de cadascuna de les assignatures, es veu la necessitat de prescriure els programes de les assignatures de batxillerat de l'Escola Andorrana perquè siguin el referent per desenvolupar les qualitats del perfil de batxiller, per orientar la intervenció docent i el procés d'aprenentatge dels alumnes.

Atesa la necessitat de presentar íntegrament totes les parts del programa i desenvolupar-ne les prescripcions i les orientacions;

Ateses les consideracions esmentades, a proposta del ministre d'Educació i Ensenyament Superior en funcions, el Govern, en la sessió del 20 de març del 2019, aprova el Decret del 20-03-2019 de publicació del programa de l'assignatura d'història del batxillerat general de l'Escola Andorrana.

Article 1. *Objecte*

Aquest Decret fixa el programa de l'assignatura d'història del batxillerat general de l'Escola Andorrana, establerta en l'article 10 del Decret del 20-03-2019 d'ordenament del nivell de batxillerat general del Sistema Educatiu Andorrà.

Article 2. *Condicions en què s'aplica el programa*

El programa de l'assignatura d'història s'implementa en les condicions que estableix el pla d'estudis i s'aplica en els termes determinats per la normativa reguladora de l'ordenament de batxillerat de l'Escola Andorrana.

Article 3. *Programa d'història*

El programa de l'assignatura d'història del batxillerat general de l'Escola Andorrana s'inclou a l'annex.

Disposició derogatòria

Es deroga el Decret del 25-07-2012 del programa de l'assignatura d'història I i II de batxillerat de l'Escola Andorrana.

Disposició final

Aquest Decret entra en vigor l'endemà de ser publicat al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

Cosa que es fa pública per a coneixement general.

Andorra la Vella, 20 de març del 2019

Antoni Martí Petit

Cap de Govern en funcions

INTRODUCCIÓ

La finalitat de l'ensenyament de la història en el batxillerat és formar el pensament i la consciència històrica de l'alumnat, a fi que relacioni els problemes socials rellevants del seu món amb els seus antecedents i pensi alternatives de futur, emeti judicis raonats, valori els canvis que han suposat millores per a la humanitat i per a la desaparició de les injustícies socials, i els defensi. La consciència històrica desenvolupa la historicitat de les persones, ens explica com a éssers humans en el temps i ens permet comprendre'ns i comprendre els altres. La història contemporània és una eina fonamental en l'ensenyament de valors democràtics i per al desenvolupament d'una consciència ciutadana crítica i participativa, ja que els problemes o processos objecte d'estudi són presents en l'actualitat i ajuden a entendre-la.

La història és una interpretació. És una manera de relatar i entendre l'experiència humana que requereix el domini d'unes competències i d'uns mètodes basats en evidències. Les fonts històriques i les memòries són la matèria primera en què es basen les interpretacions i els relats històrics. La història al batxillerat aporta a les persones un coneixement sobre el canvi i la continuïtat imprescindible per comprendre la complexitat del món actual.

L'alumnat de batxillerat ha de construir coneixements i relats històrics amb arguments consistents procedents d'evidències del passat o d'interpretacions posteriors. Ha de manejar relats històrics ja construïts i interpretar-los. Ha de reforçar els procediments històrics apresos, aplicant-los als problemes dels temps més recents: ha de formular-se preguntes rellevants, analitzar críticament les fonts primàries i secundàries i interpretar-les, ubicar-les en el seu context i valorar la seva intencionalitat i la de l'emissor, respectar totes les interpretacions i perspectives, debatre i analitzar els seus arguments, fonamentar els seus relats i comunicar-los amb rigor, claredat i precisió.

En l'ensenyament de la història contemporània cal diferenciar la cronologia de la periodització. La cronologia respon a una lògica objectiva de la mesura del temps, mentre que la periodització aporta la interpretació qualitativa dels fets i dels canvis socials. La periodització dels problemes de la història contemporània és més complexa que la d'etapes anteriors per la seva proximitat al present. Cal ubicar les causes i les conseqüències en el temps curt, el temps mitjà i el temps llarg. L'alumnat no solament ha de conèixer la periodització, sinó que també ha d'aprendre a perioditzar i a situar els fets dels seus propis relats. L'opció per organitzar els blocs de manera temàtica permet treballar des d'una perspectiva tant sincrònica, establint relacions entre els fets que van succeir en un mateix període, com diacrònica, comparant els canvis i les continuïtats d'un mateix problema en períodes diferents.

COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES

L'alumne de batxillerat ha de desenvolupar les competències històriques que li permetin ser protagonista de la construcció del seu saber històric i utilitzar-lo críticament i creativament en els seus contextos socials, polítics, econòmics i culturals del present. És a dir, ha de saber interpretar les fonts històriques i ha de saber construir relats històrics expressant de manera argumentada la seva posició davant de tota mena de fets i processos històrics i actuals. Aquests relats inclouen totes les habilitats cognitives que permeten historiar el present, comprendre que el passat és una construcció basada en les fonts històriques i una interpretació feta en funció de preguntes que han de generar relats explicatius i valoratius dels fets i dels processos estudiats i projectar aquests coneixements en la construcció del futur.

Les dos competències seleccionades –la interpretació de fonts històriques primàries i secundàries i la construcció de relats històrics– s'han d'interrelacionar contínuament per fer comprensibles els fets, els processos o els problemes que estudien tant des de la perspectiva del context en què van succeir com de la perspectiva del present que les estudia. Ambdós són clau en el desenvolupament d'un pensament històric i social crític, atès que permeten l'aprenentatge d'habilitats per a l'alfabetització o la literacitat crítica i la seva aplicació a l'anàlisi i la interpretació de l'actualitat.

Per a la formació del pensament històric cal treballar problemes que promoguin el plantejament de preguntes sobre el passat, el present i el futur, i capacitats per a la indagació. Cal adaptar aquests problemes a les possibilitats de l'alumnat, creant les condicions necessàries perquè pugui desenvolupar les seves capacitats intel·lectuals. L'alumnat de batxillerat ha de saber transferir a altres situacions del passat, al present i a projectes de futur les competències desenvolupades i ha de valorar, a partir de situacions concretes, l'ús del saber històric après.

C1 INTERPRETAR LES FONTS HISTÒRIQUES PRIMÀRIES I SECUNDÀRIES FENT VISIBLE L'EXISTÈNCIA DE PUNTS DE VISTA DIFERENTS I IDEOLOGIES CONTRAPOSADES

Determinar la versemblança dels arguments usats en les fonts

C1 Interpretar les fonts històriques primàries i secundàries fent visible l'existència de punts de vista diferents i ideologies contraposades

Interpretar els buits i silencis en les fonts històriques

Descobrir biaixos i estereotips en les fonts, en la producció historiogràfica i en la divulgació a través dels mitjans de comunicació

La interpretació de les fonts històriques és una competència clau per comprendre la naturalesa de la construcció del saber històric. La història és sempre una interpretació del que va passar basada en fonts primàries i secundàries.

Els fets del passat deixen testimonis i evidències de tota mena. Són les fonts històriques que podem trobar en tots els àmbits de la vida andorrana del passat: vida quotidiana, manifestacions culturals o tradicionals, documents públics, documents privats, fonts materials, fonts audiovisuals, etc. L'alumne ha de situar-se davant de les fonts històriques, formular-se preguntes i obtenir informació rellevant a través de la interrelació de diverses fonts.

Les fonts històriques han de ser llegides i interpretades. S'ha d'analitzar la seva versemblança, i la seva informació ha de ser contrastada amb altres fonts sobre el mateix fet històric. El mateix s'ha de fer amb les fonts secundàries, comparant-les entre elles i amb les fonts primàries en què es basen. La informació que emana de les fonts facilita els arguments per a la construcció dels relats històrics.

Determinats fets i problemes històrics no han deixat testimonis suficients per poder ser coneguts i interpretats en el present. Altres han deixat testimonis parcials, només d'una part dels protagonistes. Cal fer evidents els buits i els silencis de les fonts històriques i els seus perquè.

Algunes fonts primàries i secundàries –històriques o mediàtiques– evidencien una determinada intencionalitat. Per la seva naturalesa, sovint confonen l'opinió amb els fets reals que van tenir lloc, presenten biaixos, prejudicis i estereotips que és necessari identificar i desemmascarar. D'altra banda, des d'àmbits de poder polític i cultural hi ha hagut una clara intencionalitat d'amagar o fer invisibles alguns fets i protagonistes de la història (dones, nens i nenes, homosexuals, minories ètniques, etc.). El caràcter ideològic de les fonts és també el responsable, sobretot en temàtiques de la història contemporània i de la història recent, de l'ús de biaixos i estereotips destinats a desqualificar

els protagonistes dels fets i dels processos o les persones que en fan interpretacions diferents. També en aquest cas convé llegir entre línies per descobrir les raons que han portat o porten els emissors a fer determinades interpretacions basades en distorsions de la realitat.

Orientacions didàctiques de la competència

La determinació de la versemblança dels arguments consisteix a buscar la seva coherència amb l'objecte d'estudi i amb els supòsits que s'empren per establir una determinada interpretació del que s'analitza. Convé diferenciar amb claredat, primer, els fets de les opinions i, després, la naturalesa i la procedència dels arguments, així com de les evidències que els avalen.

Metodològicament el primer pas del procés consisteix en la recerca d'informació pertinent i adequada procedent del període a estudiar –fonts primàries– o d'interpretacions fetes amb posterioritat –fonts secundàries– a partir de preguntes i supòsits relacionats amb el problema a investigar. A continuació, s'ha d'identificar la pertinència de la font i contextualitzar-la tant temporalment i espacialment com en relació amb l'emissor i la seva proximitat i posicionament davant de l'objecte d'estudi.

Posteriorment les fonts s'han d'analitzar per valorar els buits i els silencis en els arguments emprats, i la seva raó de ser, i els biaixos i estereotips. També s'han de poder establir comparacions entre diverses fonts i entre interpretacions diferents de les fonts analitzant i valorant els punts de vista i les ideologies en què es fonamenten.

C2 CONSTRUIR RELATS HISTÒRICS A PARTIR DE PREGUNTES I SUPÒSITS SOBRE PROBLEMES I PROCESSOS HISTÒRICS

Relatar les causes i les conseqüències d'esdeveniments i processos històrics valorant la importància de cada variable

C2 Construir relats històrics a partir de preguntes i supòsits sobre problemes i processos històrics

Situar els esdeveniments o processos històrics en una cronologia i dins d'una periodització argumentada

Argumentar històricament una qüestió socialment viva

L'alumne aprèn a traduir les preguntes plantejades i les anàlisis de les fonts històriques en narracions personals ben argumentades sobre qüestions del passat d'Andorra i d'altres llocs del seu entorn i del món. Els relats històrics són les respostes a les preguntes i als supòsits formulats en l'inici d'un procés de recerca davant d'un problema o d'un procés històric. Les narracions han d'incloure el procés històric, començant per l'anàlisi de les causes i acabant amb les seves conseqüències. En aquest procés s'han de classificar, comparar i relacionar les variables que intervenen i que donen sentit al relat. S'han de contextualitzar en una realitat –l'andorrana o la d'altres països en funció del problema– i en el seu entorn geopolític.

L'elaboració d'un relat implica la situació temporal dels fets, problemes o processos tant en relació amb els períodes anteriors i posteriors com en relació amb el present. Cal situar cronològicament el relat i ubicar-lo en un període concret, però també cal establir les durades de les seves causes i de les seves conseqüències diferenciant entre causes i conseqüències a curt, mitjà i llarg termini. I esbrinar la seva pervivència en el present.

Es tracta, per tant, de construir cronologies complexes que posin en relleu les relacions i les interaccions entre les causes i conseqüències d'una situació determinada, argumentant el seu sentit i valorant la importància de les variables que descriuen, analitzen i interpreten el fet, problema o procés relatat.

El present i els seus problemes són el resultat d'un procés històric; per tant, cal conèixer els antecedents dels problemes socials del present i explicar-los des de la seva historicitat. La utilització

del passat des del present pot donar lloc a interpretacions diferents dels problemes, en funció del futur que es pretén construir per al nostre país, Andorra, o per al món.

Orientacions didàctiques de la competència

Els relats històrics són les respostes a les preguntes i als supòsits formulats en l'inici d'un procés de recerca o d'aprenentatge davant d'un problema o d'un procés històric. La formulació de la pregunta, dels perquè i dels per a què, és clau en tot el procés que acabarà amb la construcció d'un relat. I, òbviament, també ho són les hipòtesis o els supòsits formulats a partir de la pregunta per orientar la recerca. Són, per tant, el resultat d'un procés de construcció de coneixements basats en les fonts primàries –suport bàsic per la proximitat als fets– i en les fonts secundàries –relats fets amb anterioritat per interpretar el mateix problema o el mateix procés que s'estudia. Les fonts secundàries, enteses com a relats del passat, ja impliquen una interpretació volguda que cal situar tant en relació amb els fets objecte d'estudi –quan es va fer?– com amb la ideologia de l'emissor –per què es va fer?.

En la construcció dels relats és fonamental el disseny temporal, l'explicitació, i l'argumentació, de les causes i de les conseqüències del procés descrit. En l'anàlisi causal s'han d'explicitar les causes i les conseqüències a curt, mitjà i llarg termini assenyalant les relacions entre elles. També s'han de tenir en compte les explicacions intencionals més centrades en els protagonistes que en raons objectives.

Els relats s'han de poder debatre i defensar públicament, i s'han de poder contrastar amb altres relats. Treballar amb profunditat els relats i els arguments en què es basen facilita el desenvolupament del pensament històric i social i el de les habilitats transferibles a l'anàlisi i la interpretació de problemes socials rellevants o de qüestions socialment vives actuals o del futur. En conseqüència, facilita la formació per a la descodificació dels relats que actualment es creen i es difonen tant a través dels mitjans de comunicació com de les xarxes socials, sovint sense més arguments que els avalin que el mitjà a través del qual es divulguen.

RECURSOS D'APRENTATGE

Els recursos d'aprenentatge del curs d'història de batxillerat estan pensats perquè l'alumnat assoleixi uns coneixements de la contemporaneïtat i dels seus antecedents tan profunds com sigui possible. La finalitat més important del saber històric és el coneixement del present i les seves relacions amb el passat i amb el futur. Per aquesta raó, els sis blocs seleccionats presenten diverses aproximacions a la contemporaneïtat des d'un enfocament global, combinant i interrelacionant la realitat andorrana amb l'europea i la mundial, i temàtic, potenciant la interrelació entre tots els fenòmens que ajuden a entendre els canvis principals produïts en els darrers 200 anys i les continuïtats que des del passat perduren en el present. El primer bloc presenta una visió general de tots els canvis produïts. Es tracta d'un mapa temporal inicial, que s'ha d'anar desenvolupant i aprofundint en els altres blocs. Els recursos d'aquest bloc actuen com un epítom inicial que pot constituir el full de ruta dels aprenentatges que es presentaran en els altres blocs. A més és un bloc en què es poden presentar les fonts històriques principals de la contemporaneïtat i els procediments principals per a l'obtenció, l'anàlisi i la comunicació dels sabers històrics de tots els blocs.

Els blocs 2, 3, 4 i 5 es focalitzen en els grans canvis dels darrers 200 anys: els canvis econòmics produïts arran de la Revolució Industrial, els canvis polítics produïts a partir de la Revolució Francesa i, en particular, els que afecten els drets i els deures de la ciutadania, els canvis en el món de les idees, de les arts i de la cultura i els canvis més recents produïts en la política i les relacions internacionals en els segles xx i xxi. Aquests canvis, òbviament, no es produeixen en contextos aïllats sinó en l'interior d'unes societats en què tot canvia simultàniament en una perspectiva que, a mesura que ens acostem als temps presents, és cada vegada més global. Els recursos del darrer bloc, el 6, se centren en l'evolució del món no europeu i, en concret, en els països emergents i en els problemes que els caracteritzen.

Els blocs parteixen d'una visió de la història del món amb la intenció tant d'ubicar la història d'Andorra dins dels canvis globals com que l'alumnat s'acosti al món des de la perspectiva i l'especificitat andorranes.

El plantejament que s'ha adoptat en els blocs combina l'enfocament cronològic clàssic amb el temàtic, però atesa la voluntat de desenvolupar la consciència històrica de l'alumnat i el seu pensament crític permet tant problematitzar els continguts que es presenten com desenvolupar-los a partir de problemes socials rellevants o de qüestions socialment vives i, en conseqüència, se'n pot iniciar l'estudi des del present i es poden desenvolupar els continguts retrospectivament, del present cap al passat.

Llegenda dels recursos per colors:

- Recursos propis del bloc
- Recursos comuns a tots els blocs

BLOC 1 CANVIS HISTÒRICS I CONTINUÏTATS. ELS ANTECEDENTS

Els recursos factuais i conceptuals se centren en els antecedents de la contemporaneïtat. Es tracta d'establir mapes temporals dels canvis produïts des de finals del segle XVIII fins a l'actualitat seguint la seva evolució i establint semblances i diferències en dos àmbits: a) el dels canvis econòmics, científics i tècnics, i b) el dels canvis polítics, socials, culturals i ideològics. Es tracta de posar l'èmfasi en la comprensió de a) els ritmes evolutius, l'acceleració o l'estancament de fenòmens variats, des de la demografia fins a l'art i la cultura passant per l'economia, la ciutat, la política i els drets humans, i b) les interaccions entre els aspectes que van provocar fractures importants en l'evolució global de les societats. També en els processos, destacant les fases des de les causes fins a les conseqüències. És fonamental l'aprenentatge de conceptes temporals en la caracterització i la narració d'aquests processos.

BLOC 1 CANVIS HISTÒRICS I CONTINUÏTATS. ELS ANTECEDENTS DE LA CONTEMPORANEÏTAT**Fets i conceptes**

- La transformació de la producció, el consum, el transport i les comunicacions: del món agrari al món industrial; del món industrial al món tecnològic digital.
 - Els efectes de la Revolució Industrial a Andorra; la ruïna de l'economia andorrana.
 - El miracle andorrà.
- De l'energia animal a les energies alternatives: el vapor i el carbó, l'electricitat, el petroli, l'energia nuclear, les energies alternatives.
 - FHASA: la transformació econòmica i social d'Andorra.
- La democratització del poder polític: una llarga lluita des del despotisme fins a les democràcies actuals.
 - Andorra, de la Nova Reforma a la Constitució de 1993.
- De súbdits a ciutadans i ciutadanes: drets per a la dignitat humana i la igualtat entre totes les persones.
 - El dret de vot a Andorra.
- De la cultura popular a la cultura de masses: principals fites artístiques i culturals des del segle XIX.

Procediments**Cronologia i temps: el llenguatge del temps històric i la consciència històrica:**

- Ubicació cronològica de fets, successos, esdeveniments, processos, personatges, etc., en la línia del temps i en relació amb el passat i el present.
- Ubicació dels canvis principals en els àmbits temàtics en línies del temps assenyalant els antecedents a llarg, mitjà i curt termini dels canvis i calculant la seva durada.
- Ubicació espacial del lloc d'origen dels fets i processos i de la seva divulgació a altres realitats.
- Relació d'antecedents i conseqüències de processos històrics.
- Relació del passat, el present i el futur dels processos històrics.
- Contextualització en períodes de fets, successos, processos, esdeveniments i personatges.

Ús de les fonts històriques:

- Recerca sobre fets, processos, problemes i personatges històrics emprant fonts primàries i secundàries i justificant-ne la selecció i la interpretació.
- Identificació de fonts primàries i secundàries i de les seves característiques.
- Localització d'informació rellevant sobre els canvis i els antecedents de la contemporaneïtat a partir de fonts primàries i secundàries.
- Formulació de preguntes en funció de la tipologia de les fonts i dels problemes a estudiar.
- Identificació de la pertinença i la versemblança de les fonts primàries i secundàries.
- Identificació en les fonts de les perspectives del passat i del present i dels fets i de les opinions sobre els fets.

- Utilització crítica de recursos procedents de les TIC.

Comprensió i anàlisi conceptual

- Anàlisi de memòries personals i col·lectives de fets i processos històrics.
- Exemplelació de les conseqüències dels canvis en la vida de les persones.
- Anàlisi dels canvis produïts simultàniament en diversos àmbits i descripció de l'impacte i de les conseqüències econòmiques, socials, polítiques, culturals, etc.
- Anàlisi dels canvis i de les continuïtats, de les causes i de les conseqüències dels processos històrics i de les intencions dels seus protagonistes.
- Diferenciació entre fets i opinions sobre fets i entre diverses perspectives.

Elaboració de relats i comunicació

- Ús precís i clar del llenguatge i dels conceptes emprats per a la descripció, la interpretació i la valoració dels fonaments del món actual.
- Elaboració de relats argumentats i basats en evidències.
- Presentació emprant diversos mitjans de comunicació adequats als propòsits i a l'audiència (orals, visuals, simulacions, etc.).

Actituds i valors

- Conscienciació de la complexitat del passat i del seu pes en el present.
- Conscienciació de la parcialitat i la complexitat de l'estudi de la història.
- Compromís personal i implicació en el treball històric.
- Actitud crítica davant les interpretacions històriques que s'han fet i es fan del passat i del seu ús partidista.

Orientacions didàctiques del bloc

Els canvis s'han d'ubicar en una línia del temps, s'han de descriure, comparar i explicar. És convenient combinar un plantejament diacrònic o temàtic d'un sol aspecte amb una perspectiva sincrònica, interrelacionant aspectes de diversos àmbits que conflueixen en un moment concret i provoquen una ruptura en relació amb el passat. La combinació d'enfocaments diacrònics i sincrònics facilita l'anàlisi de les durades i dels ritmes evolutius. També és convenient estudiar processos partint, en uns casos, del passat i, en d'altres, del present, de manera retrospectiva.

La percepció del canvi, la seva descripció, la comparació i la interpretació s'han de treballar amb fonts primàries pròpies de la contemporaneïtat, com les fotografies, les fonts materials, el cinema, la premsa o la literatura, però també la memòria familiar i les fonts orals.

BLOC 2 L'EVOLUCIÓ DEL SISTEMA ECONÒMIC

Els recursos d'aquest bloc s'articulen entorn del sistema econòmic construït a partir de la Revolució Industrial. La situació econòmica viscuda recentment a escala mundial i la globalització avalen i justifiquen la importància d'analitzar en profunditat els orígens del sistema econòmic actual, la seva evolució i les alternatives al sistema capitalista. També, i dins d'aquest marc, és important analitzar i valorar la construcció i l'evolució de la Unió Europea i les relacions d'Andorra amb la Unió i amb la resta del món.

La comprensió del llenguatge econòmic, dels processos i de les crisis econòmiques –l'anàlisi de les causes i de les conseqüències– i del funcionament del sistema capitalista ha de permetre establir relacions entre el funcionament del sistema financer i el seu impacte en l'economia domèstica.

L'alumne ha de poder valorar les causes dels desequilibris econòmics i de les injustícies socials a escala mundial, europea i andorrana.

BLOC 2 L'EVOLUCIÓ DEL SISTEMA ECONÒMIC

Fets i conceptes

- El sistema capitalista, l'imperialisme i la colonització (p. e., la Xina a l'Àfrica. Neocolonialisme o interacció econòmica?).
- Les crisis del sistema capitalista: de la Gran Depressió a les crisis recents. Canvis i continuïtats.
 - Andorra, els reptes de futur: el turisme de masses i el model econòmic des-fiscalitzat?
- El fracàs del model socialista: de l'URSS a la caiguda del mur de Berlín. La Xina, ¿una potència capitalista?
- La globalització: causes i conseqüències. Desenvolupament i subdesenvolupament. Les migracions.
- De la CECA a la Unió Europea: una unió econòmica i social.
- El lloc d'Andorra en un món globalitzat i en una Europa unida.

Procediments

Cronologia i temps: el llenguatge del temps històric i la consciència històrica:

- Ubicació cronològica de fets, successos, esdeveniments, processos, personatges... en la línia del temps i en relació amb el passat i el present.
- Ubicació espacial del lloc d'origen dels fets i els processos i de la seva divulgació a altres realitats.
- Relació d'antecedents i conseqüències de processos històrics.
- Relació del passat, el present i el futur dels processos històrics.
- Contextualització en períodes de fets, successos, processos, esdeveniments i personatges.

Ús de les fonts històriques:

- Recerca sobre fets, processos, problemes i personatges històrics emprant fonts primàries i secundàries i justificant-ne la selecció i la interpretació.
- Identificació de fonts primàries i secundàries i de les seves característiques.
- Localització d'informació rellevant sobre processos econòmics a partir de fonts primàries i secundàries.
- [Formulació de preguntes per a l'exploració de les variables presents en els canvis econòmics.](#)
- Identificació de la pertinença i la versemblança de les fonts primàries i secundàries.
- Identificació en les fonts de les perspectives del passat i del present i dels fets i de les opinions sobre els fets.
- Utilització crítica de recursos procedents de les TIC.

Comprensió i anàlisi conceptual

- Anàlisi de memòries personals i col·lectives de fets i conflictes històrics.
- [Anàlisi de diverses interpretacions de les conseqüències dels fenòmens i de les crisis econòmiques.](#)
- [Anàlisi dels canvis produïts simultàniament en diversos àmbits i descripció de l'impacte i de les conseqüències econòmiques, socials, polítiques, culturals, etc.](#)
- Anàlisi dels canvis i de les continuïtats, de les causes i de les conseqüències dels processos històrics i de les intencions dels seus protagonistes.

Elaboració de relats i comunicació:

- Ús precís i clar del llenguatge i dels conceptes emprats per a la descripció, la interpretació i la valoració dels fonaments del món actual.
- [Elaboració de relats argumentats sobre els processos econòmics, les seves causes i les seves conseqüències.](#)
- Presentació emprant diversos mitjans de comunicació adequats als propòsits i a l'audiència (orals, visuals, simulacions, etc.).

Actituds i valors

- Prendre consciència de la complexitat del passat i del seu pes en el present.
- Actitud crítica davant les interpretacions històriques que s'han fet i es fan del passat.
- Refús de les injustícies econòmiques i dels desequilibris que les provoquen.

Orientacions didàctiques del bloc

L'estudi dels processos i de les crisis econòmiques, amb l'anàlisi de causes i conseqüències a curt, mitjà i llarg termini, requereix l'ús de diversos enfocaments i perspectives. Òbviament, cal situar el procés i la crisi cronològicament i cal descriure'ls i caracteritzar-los utilitzant dades objectives en format estadístic i documentació econòmica. Però també cal recórrer a testimonis més subjectius i més vinculats a punts de vista o vivències contraposades del fenomen que s'estudia. Així és

convenient, des del punt de vista conceptual, fer comparacions entre processos i crisis diferents a través de l'ús de la premsa escrita i analitzar un procés o un conflicte utilitzant les memòries personals de testimonis i protagonistes en format escrit, oral o visual (el cinema pot facilitar l'anàlisi de processos que, en general, són força complexos).

L'estudi de la globalització i de les economies de països emergents es pot fer a través d'Internet o de la televisió.

BLOC 3 ELS DRETS I ELS DEURES

L'objectiu d'aquest bloc és analitzar i valorar les conseqüències que per a la humanitat han tingut les idees de la Il·lustració i de la raó enfront de l'absolutisme i el poder de les religions. L'evolució de la democràcia, de la sobirania i, en especial, de la participació de la ciutadania en l'elecció dels seus polítics i en la vida política és un dels eixos d'aquest bloc juntament amb l'evolució dels drets humans i dels drets socials i econòmics.

L'existència d'injustícies, de conflictes i de manifestacions autoritàries i dictatorials del poder polític evidencia la continuïtat de situacions del passat com ara la violència de gènere. L'estudi de la lluita de les dones per la seva igualtat i visibilitat social i la defensa de la diversitat ètnica, religiosa, sexual, etc., i de la diversitat del gènere humà són clau en aquest bloc. Els moviments de defensa dels drets humans han aconseguit fites importants que s'han de tenir molt presents i s'han de poder comparar amb situacions del present.

BLOC 3 ELS DRETS I ELS DEURES

Fets i conceptes

- L'evolució de l'estat del benestar i els drets de segona i tercera generació.
- Formes de participació de la ciutadania en una democràcia: de l'elecció a l'acció directa. Els drets i deures de la ciutadania.
- El protagonisme de les dones en el passat, en el present i en el futur:
 - Els orígens històrics del masclisme.
- Els drets de les minories ètniques i el multiculturalisme. La lluita contra l'apartheid.
- El genocidi cultural dels pobles indígenes.

Procediments

Cronologia i temps: el llenguatge del temps històric i la consciència històrica:

- Ubicació cronològica de fets, successos, esdeveniments, processos, personatges, etc., en la línia del temps i en relació amb el passat i el present.
- Ubicació cronològica dels canvis i de les continuïtats en la implementació de tots els drets.
- Ubicació espacial del lloc d'origen dels fets i processos i de la seva divulgació a altres realitats.
- Relació d'antecedents i conseqüències de processos històrics.
- Relació del passat, el present i el futur dels processos històrics.
- Contextualització en períodes de fets, successos, processos, esdeveniments i personatges.

Ús de les fonts històriques:

- Recerca sobre fets, processos, problemes i personatges històrics emprant fonts primàries i secundàries i justificant-ne la selecció i la interpretació.
- Identificació de fonts primàries i secundàries i de les seves característiques.
- Utilització d'evidències primàries en la descripció i la comparació del poder polític democràtic i del poder autoritari.
- Selecció d'evidències rellevants i anàlisi crítica de la seva fiabilitat.
- Identificació de la pertinença i la versemblança de les fonts primàries i secundàries.
- Identificació en les fonts de les perspectives del passat i del present i dels fets i de les opinions sobre els fets.
- Utilització crítica de recursos procedents de les TIC.

Comprensió i anàlisi conceptual

- Comparació de les causes i de les conseqüències dels genocidis del segle xx.
- Anàlisi d'interpretacions diferents dels conflictes regionals.
- Anàlisi dels canvis i de les continuïtats, de les causes i de les conseqüències dels processos històrics i de les intencions dels seus protagonistes.
- Valoració de les informacions dels mitjans de comunicació i de les xarxes socials contrastant les informacions amb altres mitjans.

Elaboració de relats i comunicació

- Ús precís i clar del llenguatge i dels conceptes emprats per a la descripció, la interpretació i la valoració dels fonaments del món actual.
- Desenvolupament d'arguments històrics convincents a partir de diverses fonts històriques.
- Comunicació d'idees complexes i coherents utilitzant arguments rellevants i un llenguatge adequat.

Actituds i valors

- Donar valor als drets fonamentals de les persones, la pau, la convivència, la llibertat i la justícia social.
- Actitud crítica davant la manipulació de les informacions sobre els drets de les persones i dels seus col·lectius.
- Conscienciació de la necessitat de defensar la democràcia i la participació democràtica com a

via per a la convivència entre persones i grups diferents.

- Donar valor al diàleg i el consens com a via per a la resolució no violenta de conflictes (p. e., de gènere, sexuals, ètnics i de classe i, en particular, contra les dones, les persones grans i els nens i les nenes).
-

Orientacions didàctiques del bloc

Les activitats d'aprenentatge principals haurien de dirigir-se a i) la presa de consciència de la lluita de la humanitat per assolir la democràcia, els drets i els deures, la igualtat i la justícia, ii) la crítica dels arguments i les situacions que han dificultat aquesta igualtat, i iii) el refús de tota mena d'injustícies i discriminacions.

L'ús de la premsa permet fer un seguiment de problemes actuals i indagar les causes de la seva pervivència. La comparació d'aquestes situacions amb d'altres del passat es pot fer a través de textos històrics o literaris. L'organització de debats i simulacions permet contrastar arguments i opinions. I l'ús d'Internet i de les xarxes socials permet denunciar problemes i injustícies i presentar alternatives realistes i ben argumentades com a evidència del compromís personal i col·lectiu dels estudiants.

BLOC 4 IDEES, ARTS I CULTURA

La contemporaneïtat ha vist néixer i créixer idees sorgides de la Il·lustració que van situar la raó per sobre de qualsevol altra manera d'entendre el món. També ha vist com altres idees han fomentat la barbàrie i han aniquilat persones, grups, ideologies o creences diferents de les seves. Les identitats han conviscut i s'han enfrontat amb les diversitats. Els nacionalismes s'han enfrontat als internacionalismes. La democràcia i la defensa dels drets humans s'han oposat als feixismes i als comunismes.

Els conflictes no han impedit la democratització de la cultura i de les arts a través de nous mitjans de comunicació com la ràdio, el cinema o Internet.

El segle XX i el XXI han vist com s'ha usat i abusat dels mitjans per a la creació d'una consciència de pertinença excloent, però no han pogut impedir que les arts i la cultura creessin un món cultural únic, però divers, i demostrar que una altra globalització és possible.

BLOC 4 IDEES, ARTS I CULTURA**Fets i conceptes**

- Nacionalismes, feixismes, comunismes: ideologies del segle XX.
- Atacs al pluralisme cultural, religiós, polític, etc., a Europa i al món durant el segle XX.
- Les bases del fonamentalisme religiós actual.
- El paper dels mitjans de comunicació en la formació de la ciutadania. ¿Formació, desinformació, manipulació?
- L'art, la música i el cinema del segle XXI.
- La diversitat cultural i el reconeixement dels altres: una aportació del segle XX.

Procediments**Cronologia i temps: el llenguatge del temps històric i la consciència històrica:**

- Ubicació cronològica de fets, successos, esdeveniments, processos, personatges... en la línia del temps i en relació amb el passat i el present.
- [Ubicació cronològica dels canvis i de les continuïtats en la implementació de tots els drets.](#)
- Ubicació espacial del lloc d'origen dels fets i processos i de la seva divulgació a altres realitats.
- Relació d'antecedents i conseqüències de processos històrics.
- Relació del passat, el present i el futur dels processos històrics.
- Contextualització en períodes de fets, successos, processos, esdeveniments i personatges.

Ús de les fonts històriques:

- Recerca sobre fets, processos, problemes i personatges històrics emprant fonts primàries i secundàries i justificant-ne la selecció i la interpretació.
- Identificació de fonts primàries i secundàries i de les seves característiques.
- [Localització d'evidències sobre la manca de llibertats en les dictadures del segle XX.](#)
- Selecció d'evidències rellevants i anàlisi crítica de la seva fiabilitat.
- Identificació de la pertinença i la versemblança de les fonts primàries i secundàries.
- Identificació en les fonts de les perspectives del passat i del present i dels fets i de les opinions sobre els fets.
- Utilització crítica de recursos procedents de les TIC.

Comprensió i anàlisi conceptual:

- [Anàlisi de les ideologies principals del segle XX en relació amb els drets i les llibertats de pensament, expressió i comunicació.](#)
- Anàlisi dels canvis i de les continuïtats, de les causes i de les conseqüències dels processos històrics i de les intencions dels seus protagonistes.
- [Valoració de les informacions dels mitjans de comunicació i de les xarxes socials contrastant les informacions amb altres mitjans.](#)

Elaboració de relats i comunicació:

- Ús precís i clar del llenguatge i dels conceptes emprats per a la descripció, la interpretació i la valoració dels fonaments del món actual.
- Desenvolupament d'arguments històrics convincents a partir de diverses fonts històriques.
- Comunicació d'idees complexes i coherents utilitzant arguments rellevants i un llenguatge adequat.

Actituds i valors

- Participació en la defensa de les llibertats de pensament, d'expressió i de comunicació.
- Actitud crítica sobre l'ètica de les accions del passat i del present.
- Refús dels atacs contra la dignitat humana.

Orientacions didàctiques del bloc

L'estudi del món de les idees, de les arts i de la cultura es pot efectuar des de moltes perspectives, però en aquest bloc convé partir dels mateixos productes generats en cadascun d'aquests grans àmbits. Per exemple, recórrer al pensament dels ideòlegs nacionalistes, feixistes, socialistes, anarquistes o comunistes principals per llegir, analitzar, comparar i valorar les seves idees sobre el poder, l'estat, la família o l'educació; relacionar les ideologies amb l'art –l'arquitectura, la pintura o la música– o amb el cinema; fer recerques per caracteritzar una ideologia a través de la seva producció artística o de com s'ha representat des de les arts.

El cinema –una de les arts més populars de la contemporaneïtat– permet analitzar i valorar accions contra el pluralisme cultural, religiós o polític. Les TIC es poden utilitzar per dur a terme campanyes en defensa de la diversitat.

BLOC 5 PODER, CONFLICTE I CONVIVÈNCIA

Els recursos d'aquest bloc se centren en l'evolució del poder polític i dels conflictes del segle XX i de l'actualitat i en l'anàlisi i la valoració de la democràcia, i la comparació amb altres sistemes polítics del segle XX, en particular els dictatorials (feixismes i comunismes). En l'anàlisi dels conflictes bèl·lics s'ha de posar l'èmfasi en la militarització, la cursa armamentista i les conseqüències per a les poblacions civils. Pot ser oportú analitzar el paper d'Andorra durant les dos guerres mundials i la Guerra Civil Espanyola.

És important valorar la brutalitat dels genocidis contra les minories culturals, religioses o ètniques, dels quals destaca per la seva crueltat l'Holocaust, l'extermini del poble jueu dut a terme pels nazis.

La quotidianitat dels conflictes actuals i de les seves conseqüències i el paper dels mitjans de comunicació plantegen la urgència de valorar la imatge del conflicte que donen els mitjans de comunicació.

BLOC 5 PODER, CONFLICTE I CONVIVÈNCIA

Fets i conceptes

- La democratització del poder polític i els autoritarismes en el segle XX. Les dictadures.
- Les guerres globals del segle XX.
- El món des de 1945 fins a la caiguda del mur de Berlín i des de la caiguda del mur fins al present: vells i nous centres de poder.
- Genocidis al segle XX: Armènia, l'Holocaust, Cambodja i Ruanda.
- Conflictes regionals: de la Guerra d'Indoxina al conflicte entre Israel i Palestina.
- Els organismes internacionals i la recerca de la convivència pacífica entre pobles i cultures.
- La visió mediàtica dels conflictes actuals i les seves conseqüències.

Procediments

Cronologia i temps: el llenguatge del temps històric i la consciència històrica:

- Ubicació cronològica de fets, successos, esdeveniments, processos, personatges... en la línia del temps i en relació amb el passat i el present.
- Ubicació cronològica dels canvis i de les continuïtats en la implementació de tots els drets.
- Ubicació espacial del lloc d'origen dels fets i els processos i de la seva divulgació a altres realitats.
- Relació d'antecedents i conseqüències de processos històrics.
- Relació del passat, el present i el futur dels processos històrics.

- Contextualització en períodes de fets, successos, processos, esdeveniments i personatges.

Ús de les fonts històriques:

- Recerca sobre fets, processos, problemes i personatges històrics emprant fonts primàries i secundàries i justificant-ne la selecció i la interpretació.
- Identificació de fonts primàries i secundàries i de les seves característiques.
- **Utilització d'evidències primàries en la descripció i la comparació del poder polític democràtic i del poder autoritari.**
- Selecció d'evidències rellevants i anàlisi crítica de la seva fiabilitat.
- Identificació de la pertinença i la versemblança de les fonts primàries i secundàries.
- Identificació en les fonts de les perspectives del passat i del present i dels fets i de les opinions sobre els fets.
- Utilització crítica de recursos procedents de les TIC.

Comprensió i anàlisi conceptual:

- **Comparació de les causes i de les conseqüències dels genocidis del segle XX.**
- **Anàlisi d'interpretacions diferents dels conflictes regionals.**
- Anàlisi dels canvis i de les continuïtats, de les causes i de les conseqüències dels processos històrics i de les intencions dels seus protagonistes.
- **Valoració de les informacions dels mitjans de comunicació i de les xarxes socials.**

Elaboració de relats i comunicació:

- Ús precís i clar del llenguatge i dels conceptes emprats per a la descripció, la interpretació i la valoració dels fonaments del món actual.
- **Desenvolupament d'arguments històrics convinents a partir de diverses fonts històriques.**
- **Comunicació d'idees complexes i coherents utilitzant arguments rellevants i un llenguatge adequat.**

Actituds i valors

- Actitud crítica davant de situacions democràtiques i autoritàries.
- Defensa de l'ús de la no-violència i dels principis de l'educació per a la pau en la resolució de conflictes.
- Compromís envers actituds relacionades amb la convivència que permetin establir estratègies per a la construcció de la pau.

Orientacions didàctiques del bloc

S'han de situar cronològicament l'evolució política i els conflictes principals produïts en el segle XX i en el XXI, assenyalant els antecedents i les conseqüències. L'estudi dels conflictes ha de considerar el context temporal i espacial, les causes, el procés i els protagonistes i les conseqüències. Aquestes fases es poden treballar a partir de textos, d'imatges i textos, de testimonis, etc. En l'estudi dels règims polítics s'ha de destacar la curta durada del sistema democràtic enfront de tota mena de sistemes autoritaris. A més cal analitzar els punts de vista dels protagonistes i els dels mitjans de comunicació, i també el paper dels mediadors internacionals. A través de notícies de la premsa escrita

es pot fer un seguiment del conflicte. A través de l'anàlisi de notícies televisives es pot valorar com s'ha presentat un conflicte i quina imatge se n'ha creat. La construcció d'un model analític i d'habilitats de pensament crític s'ha de poder transferir a nous conflictes.

BLOC 6 ALTRES CULTURES

El món contemporani és el resultat de la II Guerra Mundial i dels processos econòmics i polítics succeïts des d'aleshores, en especial la globalització i la crisi del 2008. La globalització de l'economia fa més paleses les diferències econòmiques i socials entre Occident i la resta del món. Els recursos d'aquest bloc tracten de com s'han desenvolupat aquestes situacions en el món emergent i, en especial, a Àsia, Àfrica i l'Amèrica Llatina. Es focalitzen en les lluites per a l'assoliment de la democràcia i dels drets i deures de la ciutadania i per a la defensa de la diversitat ètnica i la lluita contra les discriminacions i intoleràncies vinculades al racisme, al masclisme i a la diversitat sexual, al fonamentalisme religiós o a les injustícies econòmiques, al neocolonialisme i al control del món per part del sistema financer.

S'han de contextualitzar els conflictes, les seves causes i, en especial, les seves conseqüències posant en relleu les injustícies i els drames humans vinculats al domini del món per part d'una minoria cada vegada més rica enfront d'una immensa majoria cada vegada més pobre.

BLOC 6 ALTRES CULTURES

Fets i conceptes

- Els orígens de les noves potències asiàtiques: la Xina, el Japó, l'Índia, Austràlia i Nova Zelanda.
- L'emergència de l'Àfrica negra.
- La fi del domini blanc a Sud-àfrica: Nelson Mandela.
- Els conflictes al nord d'Àfrica i el fonamentalisme islàmic.
- Dictadures i democràcies a l'Amèrica Llatina: de Cuba a les dictadures xilena i argentina.
- Els conflictes a Centreamèrica: Nicaragua, El Salvador, Hondures, Guatemala.
- La situació política actual a l'Amèrica Llatina.

Procediments

Cronologia i temps: el llenguatge del temps històric i la consciència històrica:

- Ubicació cronològica de fets, successos, esdeveniments, processos, personatges... en la línia del temps i en relació amb el passat i el present.
- Ubicació cronològica dels canvis i de les continuïtats en la implementació de tots els drets.
- Ubicació espacial del lloc d'origen dels fets i els processos i de la seva divulgació a altres realitats.
- Relació d'antecedents i conseqüències de processos històrics.
- Relació del passat, el present i el futur dels processos històrics.
- Contextualització en períodes de fets, successos, processos, esdeveniments i

personatges.

Ús de les fonts històriques:

- Recerca sobre fets, processos, problemes i personatges històrics emprant fonts primàries i secundàries i justificant-ne la selecció i la interpretació.
- Identificació de fonts primàries i secundàries i de les seves característiques.
- Formulació de preguntes sobre les causes de l'aparició de noves potències econòmiques i polítiques.
- [Utilització d'evidències primàries en la descripció i la comparació del poder polític democràtic i del poder autoritari.](#)
- Selecció d'evidències rellevants i anàlisi crítica de la seva fiabilitat.
- Identificació de la pertinença i la versemblança de les fonts primàries i secundàries.
- Identificació en les fonts de les perspectives del passat i del present i dels fets i de les opinions sobre els fets.
- Utilització crítica de recursos procedents de les TIC.

Comprensió i anàlisi conceptual:

- Anàlisi dels canvis i de les continuïtats, de les causes i de les conseqüències dels processos històrics i de les intencions dels seus protagonistes.
- [Valoració de les informacions dels mitjans de comunicació i de les xarxes socials contrastant les informacions amb altres mitjans.](#)
- Anàlisi dels antecedents dels conflictes del segle XX i de les seves interpretacions.
- Comparació de les causes i de les conseqüències dels conflictes del segle XX amb els conflictes actuals.
- [Elaboració de judicis crítics sobre les guerres i la cursa armamentista.](#)
- Anàlisi dels sistemes polítics basats en injustícies, intoleràncies, l'autoritarisme i la manca de llibertats.
- Valoració del paper dels protagonistes directes i indirectes dels conflictes posant-se a la seva pell (soldats, població civil, dones, nens i nenes, gent gran, etc.).

Elaboració de relats i comunicació:

- Ús precís i clar del llenguatge i dels conceptes emprats per a la descripció, la interpretació i la valoració dels fonaments del món actual.
- [Desenvolupament d'arguments històrics convincents a partir de diverses fonts històriques.](#)
- [Comunicació d'idees complexes i coherents utilitzant arguments rellevants i un llenguatge adequat.](#)

Actituds i valors

- Defensa de la diversitat cultural, ètnica i religiosa.
- Refús categòric de situacions no democràtiques i de resolució violenta de conflictes.

Orientacions didàctiques del bloc

Els recursos del bloc pretenen oferir una aproximació a altres realitats mundials diferents de les occidentals. S'han d'analitzar les causes històriques de l'emergència de països d'Àsia i Oceania, Àfrica i l'Amèrica Llatina des de la perspectiva de la geopolítica. És fonamental l'ús de mapes temàtics i d'estadístiques econòmiques i socials dels països per poder comparar la seva situació en el conjunt

mundial i ubicar-hi dades i informacions procedents d'altres fonts. Un exemple és el problema dels refugiats.

La inestabilitat política es pot treballar de diverses maneres. En el cas de l'Amèrica Llatina es pot fer una selecció de cançons i de músiques del segle XX i analitzar-ne el contingut. També es poden treballar històries de vida de joves combatents en les guerrilles de molts països.

CRITERIS D'AVUACIÓ

CRITERIS D'AVUACIÓ DE LA C1

C1

**Interpretar les fonts històriques primàries i secundàries
fent visible l'existència de punts de vista diferents
i ideologies contraposades**

CA1. Precisió

CA2. Rigor

CA3. Coherència

PRECISIÓ

Entenem per precisió en l'ús de fonts històriques la utilització d'una metodologia científica que parteix d'esbrinar la pertinència de la font per a l'estudi del fet, procés o problema, continua amb la formulació de preguntes i acaba amb l'obtenció d'informació, i la comparació amb informacions obtingudes d'altres fonts i la seva interpretació. La interpretació exigeix una gran precisió en la formulació de les preguntes i dels supòsits destinats a obtenir informació de la font, és a dir evidències del problema a tractar. Les preguntes han d'orientar la recerca de les fonts i determinar la seva pertinència en funció de la problemàtica. En conseqüència, s'ha de demanar a l'alumnat precisió en la formulació i adequació de les preguntes que permetran obtenir informació rellevant sobre un fet, un procés o un problema històric. La precisió ha d'incloure la comprensió de la informació explícita i implícita, la valoració de la utilitat de la font i de si l'evidència respon a la pregunta i als supòsits de partida. Així mateix, s'ha de ser precís en l'assignació dels punts de vista diferents segons les característiques de l'emissor.

RIGOR

El rigor és clau en la recerca de fonts i d'informació sobre el problema i a l'hora d'analitzar-les i interpretar-les. En primer lloc, el rigor és determinant a l'hora d'establir i justificar les raons per les quals la informació és fiable o no és fiable. Però també a l'hora d'esbrinar i valorar la versemblança de la font i de la informació, d'interpretar els buits i silencis i de descobrir i valorar els biaixos i els estereotips. La determinació de l'autenticitat i la representativitat de la font i de les evidències que se'n desprenen és una condició per a una interpretació rigorosa de la informació sobre el fet, el procés o el problema que s'estudiï.

COHERÈNCIA

En la interpretació, s'ha de buscar la coherència entre les informacions obtingudes de diverses fonts i entre les fonts i els arguments construïts. També entre les preguntes i els supòsits formulats i els resultats obtinguts. La coherència s'evidencia situant la informació en el seu context temporal i espacial, en la crítica feta a la fiabilitat de les fonts i dels arguments, i en el contrast entre informacions procedents de fonts diferents, tant primàries com secundàries, encara que els punts de vista i les ideologies en què es fonamentin tinguin una racionalitat diferent.

CRITERIS D'AVUACIÓ DE LA C2

C2

**Construir relats històrics a partir de preguntes i supòsits
sobre problemes i processos històrics**

CA1. Coherència

CA2. Rigor

CA3. Sentit crític

COHERÈNCIA

El relat és la forma lingüística de la consciència històrica de l'alumnat. És l'intent de donar sentit a una trama coherent que es converteix en una síntesi rigorosa i argumentada de les parts d'un procés històric. No és una acumulació d'informacions, sinó una construcció que pretén la comprensió d'una situació, d'un procés. I, per tant, el punt de partida de la construcció del relat. La ubicació del relat en un context temporal i espacial dona coherència tant a les evidències en què es recolza com a la interpretació que es fa. També el paper que s'atorga als seus protagonistes. Els personatges són clau en la construcció dels relats, ja que són els que hi donen significat i continuïtat. Poden ser personatges individuals, col·lectius o quasipersonatges (és a dir, institucions com ara l'Església, l'Exèrcit, l'Estat, etc.).

RIGOR

En primer lloc, la construcció d'un relat històric ha de posar en relleu el tractament rigorós a què s'ha sotmès les fonts per extreure'n evidències que recolzin les preguntes formulades. Per tant, les evidències del fet, procés o problema històric extretes d'una font han de ser contrastades amb evidències d'altres fonts primàries diverses i amb diverses escoles historiogràfiques. Les evidències sempre han de palesar la pertinència rigorosa de les informacions obtingudes a partir de les preguntes formulades a la font. En segon lloc, en ser el relat una seqüència relacionada per una trama, s'ha d'ubicar de manera rigorosa en un temps cronològic però, sobretot, en un temps narratiu, en un

període adequat al procés analitzat i que va més enllà de la cronologia. El rigor en la periodització és fonamental per diferenciar l'inici, el desenvolupament i el final del procés i establir-ne les causes i les conseqüències a curt, llarg i mitjà termini.

Sentit crític

Els relats històrics es consideren l'evidència més clara del desenvolupament del pensament històric i social de l'alumnat, ja que posen en relleu la seva competència per interpretar, valorar i comunicar la seva pròpia història des del present i projectar-la cap al futur. Són un exemple de la construcció de la seva historicitat i, per tant, han de ser útils per comprendre el present. Han de ser, també, un exemple de la seva competència per transferir-los a situacions noves i a qüestions socialment vives del present i del futur. Aquests relats poden ser respectuosos amb les interpretacions oficials o poden ser crítics. El sentit crític que hauria d'assolir l'alumnat de batxillerat és la que li permeti contraposar la seva interpretació argumentada de la història, o de situacions del present, a la seva interpretació oficial.

EXPECTATIVES DE FINAL DE CICLE

EXPECTATIVES DE FINAL DE CICLE DE LA C1

Al final de Batxillerat, l'alumne interpreta les fonts històriques primàries i secundàries, i l'existència de punts de vista diferents i ideologies contraposades, quan situa les fonts dins del seu context espacial i temporal. També és capaç de justificar les raons per les quals s'han construït perioditzacions diferents en funció dels ritmes evolutius i de les durades dels diferents àmbits que formen les societats, a més, identifica les fonts pel seu contingut, i és capaç d'interrelacionar-les per tal de donar sentit al problema, al fet o al procés estudiat, i ho fa fent servir un ús rigorós i acurat del llenguatge.

En aquest sentit, l'alumne compara les diferents perspectives que sorgeixen de les fonts i els arguments construïts en els relats històrics coetanis amb els construïts per la historiografia i pels mitjans de comunicació de masses actuals. Així l'alumne sap quins són els protagonistes històricament marginats en els relats històrics i les raons d'aquesta invisibilitat i marginació i és capaç de justificar les seves raons. De la mateixa manera, identifica el caràcter ideològic de les fonts, diferenciant fets d'opinions, interpretant els judicis de valors implícits i explícits, els biaixos i els estereotips, les intencions i els silencis, i la seva relació amb possibles injustícies socials.

EXPECTATIVES DE FINAL DE CICLE DE LA C2

Al final del batxillerat, l'alumne construeix relats històrics a partir de preguntes i supòsits sobre problemes i processos històrics, quan diferencia amb rigor les causes i les conseqüències dels processos històrics, els canvis i les continuïtats, les interaccions entre les variables d'una situació i els seus protagonistes. Així, l'alumne incorpora diversos enfocaments sincrònics, diacrònics i retrospectius en els relats que construeix i fa visibles els protagonistes històricament marginats, i ho fa valorant els antecedents de problemes actuals i de les arrels ideològiques de les discriminacions. L'alumne estableix relacions d'empatia amb els protagonistes del passat i emet judicis de valor argumentats davant les situacions traumàtiques que encara perduren al món, a Europa i a Andorra.

QUADRES DE SÍNTESI

QUADRE DE SÍNTESI DE LA C1

Competència i dimensions

Determinar la versemblança dels arguments usats en les fonts

C1 Interpretar les fonts històriques primàries i secundàries fent visible l'existència de punts de vista diferents i ideologies contraposades

Interpretar els buits i silencis en les fonts històriques

Descobrir biaixos i estereotips en les fonts, en la producció historiogràfica i en la divulgació a través dels mitjans de comunicació

Criteris d'avaluació

CA1. Precisió
CA2. Rigor
CA3. Coherència

Expectatives de final de cicle

Al final de batxillerat, l'alumne interpreta les fonts històriques primàries i secundàries, i l'existència de punts de vista diferents i ideologies contraposades, quan situa les fonts dins del seu context espacial i temporal. També és capaç de justificar les raons per les quals s'han construït perioditzacions diferents en funció dels ritmes evolutius i de les durades dels àmbits que formen les societats. A més, identifica les fonts pel seu format i contingut, i és capaç d'interrelacionar-les per tal de donar sentit al problema, al fet o al procés estudiat, i ho fa fent servir un ús rigorós i acurat del llenguatge.

En aquest sentit, l'alumne compara les perspectives que sorgeixen de les fonts i els arguments construïts en els relats històrics coetanis amb els construïts per la historiografia i pels mitjans de comunicació de massa actuals. Així, l'alumne sap quins són els protagonistes històricament marginats en els relats històrics i les raons d'aquesta invisibilitat i marginació, i és capaç de justificar les raons d'aquesta invisibilitat i marginació. De la mateixa manera, identifica el caràcter ideològic de les fonts diferenciant fets d'opinions, interpretant els judicis de valors implícits i explícits, els biaixos i els estereotips, les intencions i els silencis, i la seva relació amb possibles injustícies socials.

QUADRE DE SÍNTESI DE LA C2

Competència i dimensions

Relatar les causes i les conseqüències d'esdeveniments i processos històrics, valorant la importància de cada variable

C2 Construir relats històrics a partir de preguntes i supòsits sobre problemes i processos històrics

Situar els esdeveniments o processos històrics en una cronologia i dins d'una periodització argumentada

Argumentar històricament una qüestió socialment viva

Criteris d'avaluació

CA1. Coherència

CA2. Rigor

CA3. Sentit crític

Expectatives de final de cicle

Al final del batxillerat, l'alumne construeix relats històrics a partir de preguntes i supòsits sobre problemes i processos històrics, quan diferencia amb rigor les causes i les conseqüències dels processos històrics, els canvis i les continuïtats, les interaccions entre les variables d'una situació i els seus protagonistes. Així, l'alumne incorpora diversos enfocaments sincrònics, diacrònics i retrospectius en els relats que construeix i fa visibles els protagonistes històricament marginats, i ho fa valorant els antecedents de problemes actuals i de les arrels ideològiques de les discriminacions. L'alumne estableix relacions d'empatia amb els protagonistes del passat i emet judicis de valor argumentats davant les situacions traumàtiques que encara perduren al món, a Europa i a Andorra.